

# BULETINUL

## COMISIUNII

# MONUMENTELOR ISTORICE

PUBLIKAȚIUNE TRIMESTRIALĂ  
IN  
EDITURA ADMINISTRAȚIEI CASEI BISERICII

---

ANUL IV  
1911



BUCUREȘTI  
TIPOGRAFIA „GUTENBERG“ JOSEPH GÖBEL & soii.  
20. STRADA DOAMNEI. 20.  
1911.

# TABLA DE MATERII

o

## ANUL AL PATRULEA

1911

—

### TEXT

	<u>Pagina</u>
<b>1. ARTICOLE</b>	
BALȘ (G.). — O biserică a lui Radul-cel-Mare în Serbia, la Lopușnia . . . . .	194
CEGĂNEANU (SP. P.). — Ceva despre proveniența și arta vechilor noastre argintării . . . . .	29
— Considerațiuni asupra basilicii cu baptisteriu de la Adamclisi . . . . .	192
DRĂGHICEANU (VIRG.). — Curțile domnești brâncovenești: curți și conace fărămate. . . . .	49
— Lămuriri asupra Buzestilor . . . . .	119
— Biserica din Râmnești-Vâlcea . . . . .	130
GHICA-BUDEȘCI (N.). — Biserica Sf. Arhangheli sau Voivozi din Târgoviște . . . . .	102
— Biserica Logofătului Tăutul din Bălinești . . . . .	200
LĂPĂDATU (ALEX.). — Inscricțiunile bisericii din Bălinești . . . . .	212
LIGOȘIANU (O.). — Stampe vechi înfățișând mănăstirea Curtea de Argeș . . . . .	24
PĂRVAN (V.). — Cetatea Tropaeum: considerațiuni istorice. . . . .	1 și 163
MOISIL (CONST.). — Priviri asupra anticlităților preistorice din România. . . . .	83
— Două morminte antice în Dobrogea. . . . .	125
— Colecțiuni particulare de anticlități în România. Colecția Maria Istrati-Capșa . . . . .	133
MURNU (G.). — Noi săpături la Tropaeum Trajani în 1910: canalul cetății . . . . .	79
TRAJANESCU (I. D.). — Schitul Stănești (Vâlcea). . . . .	13
— Mănăstirea Surpatele (Vâlcea) . . . . .	95
— Biserica din Popești (Vlașca). . . . .	115
<b>2. COMUNICĂRI</b>	
— Noi descoperiri arheologice în Dobrogea (relațiune oficială) . . . . .	146
CEGĂNEANU (SP. P.). — Câteva observațiuni asupra bisericii Colțca. . . . .	47
— O fotografie din 1856 a orașului București . . . . .	48
DASCALU (C.). — Săpăturile de la Cucuteni și colecția Buțureanu. . . . .	106
DRĂGHICEANU (VIRG.). — Epitaful primului episcop al Argeșului Iosif . . . . .	107
— O piatră de hotar a vechilor București . . . . .	107
— O tocmeală a lui Matei Basarab . . . . .	148
— O biserică domnească: Iezerul-Vâlcea. . . . .	149

	Pagina
DUMITRESCU (AL. C.). Inscriptia sorcofagiului de la Barboși . . . . .	45
— Tradițiuni și mărturii documentare despre drumul roman dela Reșca la Celci . . . . .	107
HARET (SP. C.). O scrisoare cu privire la Bucureștii dela 1855 . . . . .	150
LĂPEDATU (ALEX.). — Inscriptia vechei clopotnițe dela mănăstirea Dealu! . . . . .	147
— Inscriptiile dela biserica din Popești-Vlașca . . . . .	148
MANDREA (G.). — Relațiuni despre Biserica Colții . . . . .	149
MOISIL (C.). — Cetatea Bîroe . . . . .	45
— Inscriptiune grecească din Istros . . . . .	106
— Descoperiri preistorice. . . . .	147

## 3. BIBLIOGRAFIE

MOISIL (C.). — Dr. I. Weiss, Die Dobrudscha im Altertum . . . . .	162
---	-----

## 4. OFICIALE

Raport general cu privire la lucrările Comisiunii in 1910. . . . .	34
N. GHIKA-BUDEȘTI Biserica domnească din Cărgoviște. Memoriu de restaurare prezentat Comisiunii. . . . .	40
Nouii membri ai Comisiunii . . . . .	111
Schimbări în comitetul de redacție al Buletinului . . . . .	111
Sculptor in serviciul Comisiunii . . . . .	112
De la ședințele Comisiunii — Comunicări ale d-lui I. KALINDERU asupra programului de lucrări al bursierilor pentru pictura bisericească și al sculptorului Comisiunii . . . . .	113
DRAGHICEANU (VIRG.). — Mormintele din Biserica Precișla Bacău. Raport adresat Comisiunii . . . . .	152
LĂPEDATU (ALEX.). — Câteva cuvinte drept postfață la Albumul «Odoarele dela Neamțu și Secu» . . . . .	160

## ILUSTRĂȚIUNI

	Pagina		Pagina
Vedere generală a bisericii schitul Stănești . . . . .	14	Biserica Domnească din Cărgoviște (Vedere în detaliu, în timpul restaurării) . . . . .	42
Biserica schitului Stănești : vedere laterală . . . . .	15	Biserica Domnească din Cărgoviște (Fațada dela Nord, în timpul restaurării) . . . . .	43
Planul bisericii schitului Stănești . . . . .	16	Biserica Domnească din Cărgoviște (Detaliu din zidărie, în timpul restaurării) . . . . .	45
Biserica schitului Stănești : pridvorul lateral . . . . .	17	Biserica Domnească din Cărgoviște (vedere în detaliu, în timpul restaurării) . . . . .	44
Biserica schitului Stănești : vedere laterală . . . . .	18	Biserica Colții După acuarea lui Crenk, 1865 . . . . .	47
Biserica schitului Stănești : desen după zugrăveala interioară . . . . .	19	Biserica Colții Starea de azi . . . . .	47
Detaliu din timpla dela Stănești . . . . .	20	Bucureștii în 1856 . . . . .	48
Ușile împărătești dela biserica Stănești . . . . .	21	Pajura Curții din Brâncoveni (azi aflată la mănăstire) . . . . .	49
Tâmpla bisericii schitului Stănești . . . . .	22	Întrearea Schitului-conac Codrenii de pe Mostiștea . . . . .	51
Vedere a bisericii din Strejești-de-Jos . . . . .	23	Schitul-conac Codrenii . . . . .	51
Mănăstirea lui Neagoe-Vodă dela Curtea-de-Argeș în interior (1801) . . . . .	25	Drumul Buzăului, cel vechiu . . . . .	52
Mănăstirea lui Neagoe-Vodă dela Curtea-de-Argeș în exterior (1801) . . . . .	27	Pivnița și ruinele conacului din Valea Schieilor . . . . .	52
Aureolă de icoană (de proveniență necunoscută) dela Muzeul de anticități din București . . . . .	30	Paraclisul Curții din Brâncoveni, cu ruinele împrejuririi . . . . .	53
Legătură de evanghelie lucrată de argintarul sas George Mai (1707), azi la Muzeul de anticități din București . . . . .	31	Schița planului de situație a Curții din Brâncoveni . . . . .	56
Iconiță a Maicei Domnului lucrată de argintarul sas George Mai, la Muzeul de anticități din București . . . . .	32	Crucea italianului Pesena Levin . . . . .	57
Biserica din Vădeni : după restaurare . . . . .	35	Latura aceleiași cruci . . . . .	58
Biserica din Vădeni, spre altar : după restaurare . . . . .	37	Alta latură a aceleiași cruci . . . . .	58
Biserica Domnească din Cărgoviște (Fațada dela Sud, în timpul restaurării) . . . . .	40	Schița planului paraclisului Curții din Brâncoveni . . . . .	60
Biserica Domnească din Cărgoviște (Fațada principală, în timpul restaurării) . . . . .	41	Vedere generală asupra mănăstirii Brâncoveni (clopotnița, chiliile bisericești, bolnița) . . . . .	61
Biserica Domnească din Cărgoviște (Detaliu dela cornișe, în timpul restaurării) . . . . .	42	Ruinele pridvorului caselor egumenești și chiliilor de lângă clopotnița dela m-reș Brâncoveni . . . . .	61
		Urmele caselor egumenești ale lui Matei Basarab dela m-reș Brâncoveni (Cu turn ridicat de Austriaci) . . . . .	62
		Picior de piatră din mobilierul Curții Brâncoveni . . . . .	64

Pagina	Pagina		
Turnul-clopotniță dela mănăstirea Brâncovești . . . . .	65	jud. Dolj) 3. Măscă de lut (Romula). 4. Cap de	
Bolnița mănăstirii Brâncovești . . . . .	65	ărbel (Romula) . . . . .	140
Evanghelie ferecată de Constantin Brâncoveanu . . . . .	65	5. Statuia luptătorilor (Romula). 6. Statuia Kybelei (Ro-	
Autograful lui Brâncoveanu pe aceiași evanghelie . . . . .	65	mula). 7. Cap de Meduză (Romula). 8. Fragment	
Chenarul ușii bisericii mari din mănăstirea Brâncovești	67	de cariatidă (Romula) . . . . .	141
Chenar de ferestă, epoca Matei Basarab. (Dela ve-		Fragment de vas în țerra sigillată (Romula) . . . . .	142
chia lui mănăstire, dărmată) . . . . .	68	Obiecte de bronz și marmoră . . . . .	142
Chenar de ferestă dela biserica mare a mănăstirii		Buzdugan medieval . . . . .	143
Brâncovești . . . . .	71	Veche cără a episcopată . . . . .	143
Coloană din colonada pridvorului bisericii celei mari.	72	Îcoană din Săliște (Transilvania) . . . . .	144
Chenarul ușii și pisania bolniții . . . . .	73	Cruce veche a familiei Istrati . . . . .	145
Schița planului bolniții m-rii Brâncovești . . . . .	75	Obiecte preistorice de piatră găsite la Ceptura . . . . .	147
Schița planului caselor egumenești . . . . .	74	Inscripția vechei clopotnițe dela mănăstirea Dealul . . . . .	147
Ciubuc (tor) exterior din bolnița m-rii Brâncovești . . . . .	78	Pisania bisericii din Popești . . . . .	149
Vedere a canalului cetății Tropaeum . . . . .	80	Biserica Precista din Bacău . . . . .	153
Secțiune prin canalul cetății Tropaeum . . . . .	82	Piatră mormântală dela Precista din 1461 . . . . .	154
Arme și unelte preistorice de piatră, aramă și bronz . . . . .	85	Piatră mormântală dela Precista din 1636 . . . . .	155
Ceramică preistorică dela Polovraci Gorj . . . . .	89	Schiță de secție prin grobniciă descoperită la Precista . . . . .	156
Ceramică preistorică dela Cucuteni și din Mehedinți . . . . .	83		
Vedere interioară a fostei mănăstiri Surpatele . . . . .	85	Inscripție comemorativă din Tropaeum . . . . .	163
Casele fostei stăreții a mănăstirii Surpatele . . . . .	86	Șarta drumurilor romane în Dobrogea de Sud . . . . .	164
Mănăstirea Surpatele : planul de silcație . . . . .	87	Inscripție comemorativă din Tropaeum . . . . .	166
Fosta mănăstire Surpatele. După o acuarelă de Szat-		Secțiune prin zidul cetății . . . . .	166
mări 1886 . . . . .	98	Turnul din stârca al cerții de Vest . . . . .	167
Biserica mănăstirii Surpatele . . . . .	99	Planul cetății Tropaeum . . . . .	167
Biserica mănăstirii Surpatele . . . . .	99	Poarta de Est . . . . .	168
Ușa și pisania bisericii mănăstirii Surpatele . . . . .	100	Poarta principală de Vest . . . . .	168
Biserica m-rii Surpatele : chenar de ferestre . . . . .	100	Poarta de Vest . . . . .	169
Biserica Sfinții Arhangheli sau Voivozi din Cărgoviște		Poarta de Sud . . . . .	169
(Înainte de restaurare) . . . . .	102	«Curnul de provizii» . . . . .	171
Biserica Sfinții Arhangheli sau Voivozi din Cărgoviște		Turnuri pe latura de Vest . . . . .	172
(După restaurare) . . . . .	103	Turnul de colț dela NV . . . . .	172
Biserica Sfinții Arhangheli sau Voivozi din Cărgoviște.		Basilica C dela poarta de Vest . . . . .	175
Secțiune longitudinală . . . . .	104	Secțiune longitudinală prin ruine . . . . .	176
Biserica Sfinții Arhangheli sau Voivozi din Cărgoviște		Plan orizontal al basiliceii de marmoră . . . . .	176
Planul . . . . .	104	Secțiune transversală pe naos . . . . .	176
Biserica Sfinții Arhangheli sau Voivozi din Cărgoviște.		Apsis și cancelli la basilica de marmoră . . . . .	177
Planul acoperișului, baza turlei . . . . .	105	Capitel cu impostă dela basilica de marmoră . . . . .	177
Biserica Sfinții Arhangheli sau Voivozi din Cărgoviște		Capitele dela basilica de marmoră . . . . .	178
Cornișa . . . . .	105	Planul orizontal al basiliceii de marmoră, cu bap-	
Biserica Sfinții Arhangheli sau Voivozi din Cărgoviște		stieriu și clădirile țării înconjurătoare . . . . .	178
Planul acoperișului . . . . .	105	Vedere generală a ruinelor basiliceii de marmoră și	
		baptisteriului . . . . .	178
Biserica din Popești-Vlașca : vedere spre sud-vest . . . . .	115	Planul orizontal al baptisteriului . . . . .	179
Biserica din Popești-Vlașca : vedere spre nord-vest . . . . .	115	Ruinele baptisteriului . . . . .	179
Planul bisericii din Popești-Vlașca . . . . .	116	Baptisteriul : secțiune longitudinală . . . . .	180
Familia ctitorului (Cârstea vel Vistier) bisericii din Po-		Baptisteriul : secțiune transversală . . . . .	180
pești-Vlașca . . . . .	117	Basilica de marmoră . . . . .	181
Picturi vechi (1689) în naia bisericii din Popești-Vlașca	118	Basilica (cella) cimitelialis . . . . .	182
Mănăstirea Căluul. Vedere generală din spre sud-est.	119	Planul basiliceii simple . . . . .	182
Pisania bisericii mănăstirii Căluul . . . . .	120	Basilica „byzantină” cu duplu transept . . . . .	183
Mormântul lui Radu biv vel Armaș dela Căluul . . . . .	120	Vedere generală a ruinelor basiliceii-cisterne	
Biserica din Cepturoaia . . . . .	121	Planul basiliceii C. . . . .	184
Mormântul jupănesei Stanca a lui Radu biv vel Armaș	121	Secțiune transversală . . . . .	184
Mormântului Răduț Buzescu marele Clucer, dela		Secțiune longitudinală . . . . .	184
Căluul . . . . .	122	Basilica cu cryptă . . . . .	185
Mormântul lui Preda Buzescu marele Ban al Craiovei		Coloane de marmoră cu duplu transept . . . . .	185
(aflat la Căluul) . . . . .	122	Coloane dela basilica cu duplu transept . . . . .	186
Mihai Viteazul. (Portret mural, contimporan, dela măn-		Capitel dela basilica-cisternă . . . . .	186
năstirea Căluul din 1594, retușat la 1834). . . . .	123	Obiecte de bronz găsite în săpăturile dela basilica-ci-	
Biserica mănăstirii Căluul . . . . .	124	sternă . . . . .	188
Principalele obiecte de aur din mormântul dela Suluc		Planul orizontal al basiliceii forense . . . . .	189
(comuna Măcin, jud. Tulcea). . . . .	126	Basilica forensis : vedere din strada principală . . . . .	189
Capul statuetei dela Suluc . . . . .	127	Basilica forensis : vedere luată dinspre V, cu privire	
Tava de aramă, cămile de sticlă și urnele de lut din		către basilica creștină cu duplu transept . . . . .	190
mormântul dela Constanța . . . . .	127	Vedere în regiunea Crainei sârbești . . . . .	191
Obiectele de aur din mormântul dela Constanța . . . . .	128	Biserica din Lopusnia, la poalele muntelui Rtan . . . . .	194
Obiectele de bronz din același mormânt . . . . .	128	Biserica din Lopusnia, în exterior . . . . .	196
Biserica din Râmeștii-Vâlcei. (Vedere asupra laturii		Biserica din Lopusnia, în interior . . . . .	195
de sud) . . . . .	131	Planul bisericii din Lopusnia . . . . .	196
Biserica din Râmeștii-Vâlcei. (Șișile împărărești dela		Biserica din Lopusnia : secție transversală . . . . .	196
șimpla Mitropolieiului Ștefan) . . . . .	131	Planul bisericii din Petrușă, — după Kanitz . . . . .	197
Vedere generală a colecțiunii Maria Istrati-Capșa -		Biserica din Lopusnia . . . . .	197
grupa anticizităților preistorice și greco-romane . . . . .	136	Descoperiri dela turla bisericii din Lopusnia . . . . .	198
Vedere generală a colecțiunii Maria Istrati-Capșa :		Biserica din Lopusnia : detaliu din baza turlei . . . . .	198
grupa anticizităților românești . . . . .	137	Biserica din Lopusnia : resturi de zugrăveli . . . . .	199
Cărămida antică . . . . .	138	Inscripția bisericii din Lopusnia . . . . .	199
1. Fragment de vas preistoric (Nazăru, jud. Brăila).		Biserica din Bălinești . . . . .	200
2. Fragment de vas în formă de corabie (Bărza,			

	Pagina		Pagina
Biserica din Bălinești. Absida altarului și clopotnița	201	Picturi din biserică dela Bălinești . . . . .	211
Biserica din Bălinești. Fațada de miazăzi și clopotnița	202	Inscripția bisericii din Bălinești . . . . .	212
Planul bisericii din Bălinești . . . . .	203	Mormântul marelui Logofăt Ioan Tăutul . . . . .	212
Biserica din Bălinești. Secțiune longitudinală . . . . .	205	Mormântul lui Petru, fiul Log. Tăutul . . . . .	215
Biserica din Bălinești. Clopotnița și fațada de miazăzi	204	Mormântul lui Teodor, fiul Log. Tăutul . . . . .	213
Biserica din Bălinești. Vedere spre altar . . . . .	205	Mormântul Vasilicăi, fiica Log. Tăutul . . . . .	214
Biserica din Bălinești. Vedere spre intrare (detaliu) . . . . .	206	Mormântul Magdei, fiica Log. Tăutul . . . . .	214
Picturi din biserică dela Bălinești . . . . .	207	Mormântul Mariei, maica lui Dragotă Tăutuțovici . . . . .	215
Picturi din biserică dela Bălinești . . . . .	208	Mormântul Angelinei, jupâneasa lui Drăgan Tăutul . . . . .	215
Picturi din biserică dela Bălinești . . . . .	209	Mormântul lui Toader Dragotovici (Tăutul) prisarul . . . . .	216
Picturi din biserică dela Bălinești . . . . .	210	Mormântul Mariei, fiica lui Milai Tăutul . . . . .	216



# BISERICA DIN POPEȘTI-VLAȘCA

Pe drumul ce pleacă din București spre Alexandria, la vreo 25 km. depărtare, se află satul Popești, așezat între satele Mihăilești și Novaci, în județul Vlașca.

Ulița principală a satului se ridică în spre răsărit, spre dealul ce mărginește apa Argeșului, și se oprește pe spatele unui platou, — la poarta bisericii despre care ne vom ocupa în cele următoare.

Din înălțimea ei, biserica predomină întreaga localitate, căci de aci se vede și câmpia ce se întinde spre apele Neajlovului și Călniștei, precum și valea Argeșului, ce se lasă în depărtare spre Dunăre. După înfățișarea ei exterioară clădirea are caracterul bisericilor din epoca brâncovenească, atât prin ansamblul ei, cât și prin detaliile diferitelor părți ce o compun.

Dar, examinând-o mai de aproape,

se vede că în timpuri mai noi a suferit prefaceri cari i-au schimbat înfățișarea. Astfel deasupra vechei cornișe s'a înălțat zidăria de jur împre-

jur cu 1.50 m. ridicându-i streașina, iar turla de zid, dărămată, s'a înlocuit cu alta de lemn, lăsând cu toate acestea să se vadă în frontonul acoperișului din față, vechea structură a bazei fostului turn de zidărie.

Biserica nu e mare ca dimensiuni, căci are o lățime de 7.30 m. și o lungime de 16.50 m., deci o biserică de mijloc ca mărime, dar prezintă mult

interes prin structura elementelor ei organice. Astfel soclul este lucrat cu cărămizi anume rotunzite, ferestrele au rame de piatră cu arc în acoladă și cu grile de fer, iar cornișa este formată din rânduri de cărămizi așezate pe colț și pe lat, ca la mai toate ctitoriile brâncovenești, precum



Biserica din Popești-Vlașca : vedere spre sud-vest.

și brăul ce încinge biserica de jur împrejur. Pe tencuiala veche a pereților exteriori găsim sgârșituri, cari ne păstrează numele celor ce sunt îngropați lângă zidul bisericii sau al meșterilor ce au lucrat aci. Ast-fel, pe zidul din dreapta abia citim: «Drept acest loc s-au îngropat Despa». In alt loc: «Eu Năstase popa». Pe peretele delângă scara clopotniții descifrăm: «Tomă Nedelcu» și «Matei, leat 1689», iar mai spre altar: «Năstase». In sfârșit, la altar: «Serdaru Petrance Prejbeanu, 1844».

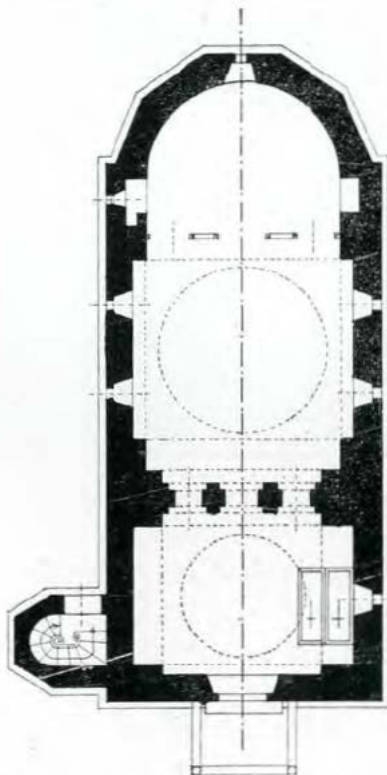
După cum se vede din releveul planului (pag. 116), biserica nu are sănuri, iar pronaosul e despărțit de naos prin stâlpi de zidărie în formă de cruce, deci, ca formă de plan, aparține bisericilor făcute în bunele tradițiuni de artă

bizantină la noi. Pe jos e pardosită cu cărămizi așezate pe lat, tocite și lăsate în multe părți. Pictura e cea vechie și se menține bine, deși zidurile prezintă crăpături în multe părți.

Inpronaosul bisericii se vede o piatră mormântală, a ctitorilor: jupân Cârstea vel Vistier și soția lui jupâneasa Ilinca; iar pisania, desprinsă dela locul ei de deasupra ușei dela intrare, se păstrează în biserică. Ea este săpată în piatră cu litere chirilice în limba românească și în graiul ei vechiu ne spune că: Această sfântă și dumnezeiască biserică ziditu-se-au din temelie ei până s-au isprăvit de tot, de robul lui Dumnezeu jupan Cârstea vel Vistier, întru cinstea și lauda sfintei și nedespărțitei troițe, în zilele prea



Biserica din Popești-Vlașca: vedere spre nord-vest.



Planul bisericii din Popești-Vlașca.

luminatului Domn Io Costandin Bă-





Familia ctitorului (Cârstea vel Vistier) bisericii din Popești-Vlășca.



sărab Voevod, mșța Septemvrie 30  
dni, leat 7198 (=1689).

Atât prin vechimea ei, cât și prin  
prețioasele mărturii ale vremurilor  
apuse ce păstrează în sânul său, a-  
ceastă biserică ne îndeamnă s'o așe-

zăm printre monumentele noastre de  
valoare, cu arătarea că fără lucră-  
rile de restaurare ce s'au efectuat în  
campania anului curent, ar fi putut  
fi și ea — ca alte multe — plecate spre  
panta definitivă pierzării.

ION D. TRAJANESCU.



Picturi vechi (1869) în naia bisericii din Popești-Viașca.